

prof. dr Gerard Ciołek

MODLNICA.

S.1.1. Opis urządzenia terenu.

A. Położenie.

Ogród położony jest przy wsi Modlnica, po wschodniej stronie drogi Kraków - Ojców, tworzącej w jego obrębie dwa wiatki. Zachodnia strona drogi ujęta jest w dość zwartą zabudowę wiejską, miernej wartości; jedynie wyróżniającym się akcentem wśród tej zabudowy jest drewniany kościół z XVIII wieku, znajdujący się na bocznej osi dworu.

B. Ukształtowanie terenu.

Obszar ogrodu położony jest na stoku wzgórza, dominującego nad wsią. Na północ od dworu teren jest w znacznej części starasowany; sztuczne ukształtowanie terenu wykazuje również obszar na południe od dworu, zajmowany przez zabudowania folwarczne. Na zachód teren wznosi się dość stromo aż do granicy ze zwierzyńcem, który zajmuje kulminację wzgórza. Wysokości względne wynoszą od 231,0 m n.p.m. do ok. 304,0 m n.p.m.; lokalne uskoki terenowe wykazują wartości od 2 do 4,5 m /tarasy ogrodowe i podmurowane tarasy na obszarze folwarku/.

C. Zabudowa.

Architektoniczną dominantę stanowi parterowy dwór murowany z 2 połowy XVIII stulecia, przerobiony w XIX wieku w stylu klasycystycznym. Od strony zajazdu posiada on portyk z 4 kolumnami /1313/, od strony ogrodowej ciągnie się podciśnię wnekowy z kolumnadą tokańską. Dach mansardowy, niegdyś gontowy, obecnie kryty dachówką felcówką. Od wschodu przytyka do dworu mały dziedzińczyk, zamknięty murem i podcieniem od południa, przy nim w narożniku wieża z pięterkiem, nad nią dach namiotowy z latarnią.

Na wschód od dworu, na uskoku tarasowym, wznosi się budynek murowany, dawny lamus: od niego biegną wysokie mury, oddzielające ogród od podjazdu, ku zachodowi, do wiaty i na południe do magazynu, stojącego równoległe do dworu, w południowo-wschodnim narożniku dziedzińca. W tej samej linii, dalej na zachód naprzeciw dworu mieści się murowany budynek mieszkalny, w złym stanie i bez wartości zabytkowej i plastycznej. Obok, bliżej dworu i muru zewnętrznego, na uskoku wznosi się fragment dawnych zabudowań folwarcznych. W południowo-zachodnim narożniku terenów pofolwarcznych stoi długi barak drewniany, zajmowany przez Gminną Spółdzielnię Samopomocy Chłopskiej; na wschodnim krańcu obszaru dworskiego wznosi się wielka szopa drewniana.

Wymienione budynki są w złym stanie i wymagają generalnej przebudowy, zarówno pod względem technicznym, jak i konserwatorskim, zaś budynek mieszkalny, barak i szopa mają być wyburzone.

D. Ogrodzenia.

Opisywany teren posiada ogrodzenie tylko na części swego obwodu. Od strony drogi wiejskiej ciągnie się mur kamienny, do którego dochodzą poprzeczne mury tarasowe. Mur ten kończy się w swej północnej części bramą, i przechodzi dalej ku północy w niski mur oporowy, nad którym zakrzewiona skarpa. Odcinek północny oraz linia, idąca od narożnika ku południowemu zachodowi zamknięta jest również wysokim murem kamiennym a częściowo żugłobetonowym. Od wschodu, na południe od zwierzyńca ciągnie się linia z murowanych filarów, bez sztachet. Reszta obwodu ogrodzenia nie posiada.

Poza murami obwodowymi istnieją ogrodzenia murowane, dzielące teren folwarczy. Są to mury oporowe, dobijające do muru zewnętrznego od strony drogi, równoległe do dworu: mur łączący dwór i wiatę z lamusem oraz mur, oddzielający dziedzińiec

od ogrodu, między lamusem i magazynem, jak też poprzeczny w stosunku do niego mur między sadem a warzywnikiem.

3. Zadrzewienie.

Drzewostan obszaru dworskiego grupuje się w trzech zasadniczych kompleksach: w ogrodzie ozdobnym, na dziedzińcu i folwarku. Osobny zespół zwartego drzewostanu tworzy zwierzyniec.

Starasowany ogród ozdobny sięgający swymi tradycjami XVI stulecia, posiada stosunkowo dobrze zachowane ciągi i grupy wzdłuż krawędzi tarasów oraz resztki drzewostanu owocowego. W tym rejonie na uwagę zasługuje szpaler grabowy wzdłuż krawędzi najniższego tarasu oraz tarasu średniego, gdzie dominują lipy. W północnej części za aleją lipową, dość młoda, rosną piękne i stare okazy lip, dębów, jesionów, brzoź, buków i wiązów. Druga taka grupa wyniosłych lip, grabów i dębów mieści się na najwyższym tarasie, również w jego północnej części. Szczególną uwagę zracają tu ogromne zabytkowe dęby, z których największe cztery rosną w górnej, wschodniej części ogrodu na tle ściany zwierzyńca. Wielkie graby otaczają dziedzińczyk.

Równie potężne drzewa zabytkowe wznoszą się od strony podjazdu, a w szczególności są to kasztany, lipa i wierzba w sąsiedztwie dworu. Szpaler wyniosłych lip towarzyszy linii muru między lamusem i magazynem.

Teren folwarku posiada resztki pierwotnego zadrzewienia w postaci zwartych ciągów wzdłuż uskoku między magazynem i bramą oraz na krawędzi granicy południowej. Ailka drzew, głównie klonów, rośnie w jego środkowej części, między barakiem C.S. i domem mieszkalnym. Rzkr

Zakrzewienia zachowały się w stanie szczątkowym i zdniczonym, głównie wzdłuż uskoków terenowych oraz na tarasie go centralnym, na osi dworu.